Âlemlere Rahmet

Hz. Muhammed

DİB YAYINLARI

Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI / 933
Halk Kitapları: 228

Tashih:
İsmail DERİN

Grafik & Tasarım:
Emre YILDIZ
İsa YÜCEL

Baskı:
Kalkan Matbaacılık
0312 341 92 34

1. Baskı, Ankara 2013

ISBN 978-975-19-5619-4
2013-06-Y-0003-933
Sertifika No: 12930

Eser İnceleme Komisyonu Kararı:
03.08.2012/02

İletişim:
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel: (0 312) 295 72 93 - 94
Faks: (0 312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış
Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü
Tel: 0 312 295 71 53 - 295 71 56
Faks: 0 312 285 18 54
e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

Âlemlere Rahmet
Hz.Muhammed

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

SUNUŞ

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), Yüce Rabbimizin insanlığa gönderdiği en son elçidir. Onun nübüvveti, bütün bir insanlık için karanlıklardan aydınlığa, zulmetten nura geçişin iftihar vesilesi olmuştur.

Peygamber Efendimizin (s.a.s.) doğumu, içinde yaşadığımız dünyanın akışını değiştirmiş ve onun tebliğine kulak veren herkes hayatını yeniden tanzim etme, kendini yeniden inşa etme ve bundan sonraki gidişatında istikamet sahibi olma konusunda sağlam bir dayanağa kavuşmanın ayrıcalığını yaşamıştır. Onun rahmet yüklü mesajları ve hikmet yüklü ahlâkî örnekliği bütün insanlık için umut vaad etmeye devam etmektedir. Bu, kıyamete kadar da kesilmeksizin devam edecektir.

Yüce Allah'ın son peygamberine ümmet olmak, pek tabiidir ki sadece onun varlığından ve doğumundan haberdar olmakla sınırlı değildir. Ona tabi olmak, hemen her vesileyle kendimizi onun sünnetine ittiba ederek gözden geçirmeyi, hayatımızdaki eksiklikleri telâfi etmeyi ve yine onun çizdiği yol haritasına bağlı kalarak kendimizi inşa etmeyi zorunlu kılar. Kısaca, peygamberin yolunu takip etmek ve onu örnek almak, onun sağlığında ashabına takdim ettiği değer ve ölçüleri zaman ve mekân sınırlarının ötesine taşıyarak kendi dünyamıza katmak ve onun şaşmaz rehberliğine sımsıkı sarılmaktır. Bu, insanlık için en hayırlı ümmet olma şerefine nail olmanın da yegâne yoludur.

Başkanlığımız, 1970 yılı Mevlid Kandili münasebetiyle Sevgili Peygamberimizin (s.a.s.) nezih hayatı ve güzel ahlâkı ile ilgili özet bilgilerin yer aldığı Diyanet Dergisi Özel Sayısını yayımlayarak halkımızın istifadesine sunmuştur. Dergide, ülkemizin yetiştirdiği güzide âlim ve mütefekkirlerimizin, Peygamber Efendimizle (s.a.s.) ilgili şiir, naat ve makaleleri yer almaktadır. Bu âlim ve mütefekkirlerimizin pek çoğu bugün ebediyete intikal etmiş bulunmaktadır. Hem büyüklerimize vefanın bir gereği olarak, hem de bu kıymetli derginin insanımızın istifadesine sunulması düşüncesiyle, 2013 yılı Kutlu Doğum Haftasında bu özel sayıyı okuyucu ile buluşturmanın sevinç ve huzurunu yaşıyoruz. Bu vesileyle eserde emeği geçen başta dönemin Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan olmak üzere bütün büyüklerimize şükranlarımı sunuyor; ahirete irtihal etmiş olanları rahmetle yâd ediyor; ber-hayat olanlara Cenab-ı Hak'tan sağlıklı uzun ömürler diliyorum. Eserin yeniden yayınlanması sürecinde katkısı olanlara teşekkür ediyor; okuyucularımızın zihinlerinde ve gönül dünyalarında yeni ufuklar açmasını Yüce Rabbimden niyaz ediyorum.

Prof. Dr. Mehmet Görmez
Diyanet İşleri Başkanı

PEYGAMBERİMİZ (S.A.S.)'İN HAYATI

M. Âsım KÖKSAL

PEYGAMBERİMİZİN DOĞUMU VE SOYU

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.), 571 yılı 20 Nisanına rastlayan 12 Rebîü'l-Evvel Pazartesi günü tan yeri ağarırken Mekke'de doğdu.

Peygamberimizin babası Abdullah'tır. Abdullah'ın babası, Kureyş kabilesinden ve Mekke'nin ulu kişilerinden Haşim'in oğlu Abdulmuttalib'dir.

Kur'an-ı Kerim'e göre: Peygamberimizin soyu, büyük peygamberlerden Hz. İsmail ve Hz. İbrâhim'e dayanır (Hacc: 78; Bakara: 127-151; Sâf: 6, İnşirah: 1).

Bütün kaynaklar, Peygamberimizin Adnân'a kadar olan atalarını şöyle sıralar ve sayarlar:

1. Abdulmuttalib (Şeybe), 2. Hâşim (Amr), 3. Abd-i Menâf (Mugîre), 4. Kusayy (Zeyd), 5. Kilâb, 6. Mürre, 7. Kâ'b, 8. Lüey, 9. Gâlib, 10. Fihr, 11. Mâlik, 12. Nadr, 13. Kinâne, 14. Huzeyme, 15. Müdrike (Âmir), 16. İlyas, 17. Mudar, 18. Nizar, 19. Maadd, 20. Adnân.

Adnân, büyük peygamberlerden Hz. İsmâil'in on iki oğlundan en büyüğü olan Nabt (Kaydar)'ın soyundan gelmiştir. Peygamberimiz, gerek baba ve gerek ana tarafından en temiz, en şerefli bir aileye mensuptur. Peygamberimiz, soyları hakkında şöyle buyurmuştur:

"*Yüce Allah, İbrahim oğullarından İsmâil'i seçti. İsmâil oğullarından Kinâne oğullarını seçti. Kinâne oğullarından Kureyş'i seçti. Kureyş'ten Hâşim oğullarını seçti. Hâşim oğullarından Abdulmuttalib oğullarını seçti. Abdulmuttalib oğullarından da beni seçti.*"

"*... Mensûb olduğum topluluk, ne zaman ikiye ayrılmışsa, Allah, beni, muhakkak, onların en hayırlı olan tarafında bulundurmuştur.*"

"*Ben, Câhiliye çağının kötülüklerinden hiçbir şey bulaşmaksızın, ana ve babamdan meydana geldim. Ben, Âdem'den babama ve anama gelinceye kadar hep nikâh mahsulü olarak meydana gelmişimdir.*"

"*Ben, ana ve baba soyu itibarıyla en hayırlınızım!*"

Peygamberimizin annesi Hz. Âmine, Zühre oğulları kabilesinden ve bu kabilenin ileri gelenlerinden Vehb'in kızıdır. Peygamberimizin babası Hz. Abdullah'la annesi Hz. Âmine'nin soyu, büyük dedeleri olan Kilâb'da birleşir.

Peygamberimizin babası Abdullah, Abdulmuttalib'in oğulları içinde en sevgilisidir ve Fâtıma adındaki hanımından doğmuştur. Hz. Abdullah, Hz. Âmine ile evlendikten kısa bir süre sonra, hurma getirmek üzere, Kureyş kervanıyla birlikte Şam'a (Gazze'ye) gitmişti. Oradan dönerken, yolda hastalandı. Medîne'de, dayıları Adiy b. Neccâr oğullarının yanında vefat etti. Nâbiga'nın evinin avlusuna gömüldü. Hz. Abdullah, o zaman 25 yaşında idi.

Babasının vefatından iki ay sonra doğan Peygamberimize, Ümmü Eymen Bereke adındaki dadısı ile beş deve, birkaç davar, bir kılıç, bir miktar da gümüş para miras kaldı.

PEYGAMBERİMİZİN İSİM VE KÜNYELERİ

Peygamberimizin en çok anılan ismi, Muhammed (s.a.s.)'dir. Peygamberimiz, Kur'an-ı Kerim'in dört sûresinde Muhammed ismiyle anılır (Âl-i İmrân: 144; Ahzâb: 40; Feth: 29; Muhammed: 52). Hz. İsa da İncil'de Peygamberimizi kendi ümmetine

Ahmed ismiyle tanıtmıştır (Sâf: 6).

Peygamberimizin, bunlardan başka isimleri de vardır. Onlardan bazıları Kur'an-ı Kerim'de, bazıları hadislerde, bazıları da daha önceki peygamberlerin kitaplarında açıklanmıştır. Peygamberimizin, muhterem annesi Hz. Âmine'ye rü'yâsında, "Sen, insanların hayırlısına ve bu ümmetin Efendisine hâmilesin! Doğunca ona, Muhammed veya Ahmed ismini koy!" denilmiş, bunun için, Abdulmuttalib, Muhammed ismini koymuş, bu ismi neden dolayı koyduğu kendisine sorulunca da, "Gökte Allah, yerde insanlar övsünler diye ona Muhammed ismini koydum!" demiştir.

Peygamberimiz, vefat eden oğlu Kasım'dan dolayı Ebü'l-Kaasım (Kaasım'ın Babası) künyesini taşır ve bununla anılmaktan hoşlanırdı.

Kureyş müşrikleri Peygamberimize, İbn-ü Ebî Kebşe (Ebû Kebşe'nin Oğlu) künyesini de takmışlardı. Kebş lügatte, üç yaşına basmış koç ve başbuğ manasına gelir. Bu da, ya Peygamberimizin sütannesi Halîme'nin kocası Hâris'in veya Abdulmuttalib'in annesi tarafından dedesi Amr b. Zeyd'in künyesinin Ebû Kebşe oluşundan, yahut Peygamberimizin, putperestliğe aykırı davranışını, müşriklerin, Huzâalı Ebû Kayle Vecz'e benzetmelerinden ileri geliyordu.

Yine müşrikler, Peygamberimizi, doğruluk ve güvenilirlik gibi üstün meziyetlerine bakarak el-Emîn diye de anmakta idiler.

PEYGAMBERİMİZİN SÜTANNEYE VERİLMESİ

Peygamberimizi, Hz. Âmine, üç veya yedi gün kadar emzirdikten sonra bir süre de Süveybe Hatun emzirdi. Süveybe Hatun, Peygamberimizin amcası Hz. Hamza'yı da emzirmişti.

Yeni doğan çocukları sütanneye vermek, Kureyş eşrafının ve ileri gelenlerinin âdetleri idi. Sâ'd b. Ebî Bekr kabilesi, Araplar arasında cömertlikleri ve şereflilikleriyle tanınmış bir kabile idi. Gerek bu ve gerek öteki kabilelerin kadınları, yılda iki defa Mekke'ye gelir, yeni doğan çocukları —ücretle emzirmek üzere— alıp götürürlerdi. Sütannesi Halîme de Peygamberimizin doğduğu Fil yılında Benî Sâ'd kadınlarıyla birlikte Mekke'ye gelmişti. Bütün sütanneleri, zengin ve babaları sağ olan çocuklara koşuyorlar, Peygamberimize geldikçe, "Yetimdir, malı da yoktur. Annesinin ve dedesinin bize ne yardımı olacak?!" diyerek Peygamberimizi almaya pek yanaşmıyorlardı.

Halîme ile gelen kadınlar, istedikleri gibi birer çocuk bulmuşlardı. Halîme ise aradığını bulamamıştı. Abdulmuttalib'le karşılaşınca, Abdulmuttalib ona, Peygamberimizi alıp götürmesini ve bunun kendileri için çok hayırlı olacağını söyledi. Halîme, danışmak üzere kocası Hâris'in yanına geldi. Boş olarak dönüp gitmektense, Peygamberimizi alıp götürmeyi uygun gördüğünü söyledi. Hâris, "Almanda bir mahzur yok. Belki de Allah, onun yüzünden bize hayır ve bereket verir." dedi. Halîme, izi sıra geri döndü. Peygamberimizin uyuduğu odaya girdi. Onu, yavaşça uyandırdı. Yüzünün güzelliğine ve sevimliliğine bakıp hayran kaldı. Onu bağrına basarak kocasının yanına getirdi. Sağ memesini ona, sol memesini de kendi oğluna verdi. Halîme ile kocası, yeni ve mini mini misafirleriyle birlikte obalarına döndüler.

O zaman, yeryüzünde Benî Sâ'd toprağı gibi kuraklığa uğramış bir toprak

yoktu. Böyle iken, Halîme'gilin koyunlarının hâli birden bire değişmiş, onlar akşamleyin karınları tok, memeleri sütle dolu olarak dönmeye başlamışlardı. Halîme ile kocası, bu hayır ve berekete, aldıkları yavru yüzünden erdiklerini sezmekte gecikmediler.

Peygamberimizin çocukluğu da başkalarına benzemiyordu. Sekiz aylıkken konuşuyor ve konuşulanları dinliyordu. Dokuz aylıkken, düzgünce konuşmaya başlamıştı. On aylık olunca, çocuklarla ok atıyordu. İki yaşına bastığı zaman, çok gelişmiş, gösterişli bir çocuk olmuştu.

Peygamberimizi iki yaşında sütten kestiler ve annesine götürdüler. Fakat, vermek istemediler. Peygamberimiz, dört yaşına kadar Benî Sâ'd yurdunda kaldı.

HZ. ÂMİNE'NİN MEDİNE SEYAHATİ VE VEFATI

Peygamberimiz altı yaşında iken, annesiyle birlikte Medine'ye, babasının kabrini ziyarete gitti. Bir ay sonra, Medine'den dönerken, Ebvâ köyünde annesi hastalandı ve vefat etti.

PEYGAMBERİMİZİ DEDESİ VE AMCASININ KORUMASI VE YETİŞTİRMESİ

Dünyada babasız ve annesiz kalan Peygamberimizi, Yüce Allah himayesiz bırakmadı. Önce dedesinin, sonra da amcasının bağrına bastırdı. Bu gerçek, Kur'an-ı Kerim'de;

"*Rabbin seni yetim bulup da barındırmadı mı?*" (Duhâ: 6) buyurularak hatırlatılır.

Sadakatli dadı Ümmü Eymen Bereke, Peygamberimizi Ebvâ'dan Mekke'ye getirip dedesi Abdulmuttalib'e teslim etti. Abdulmuttalib, Peygamberimizi gece gündüz yanından ayırmadı. Çocuklarından hiçbirine göstermediği aşırı sevgi ve şefkati ona gösterdi.

Kâ'be'nin gölgesinde kendisine mahsus olan ve hiç kimsenin oturmasına müsaade edilmeyen minderinde Peygamberimiz, dedesiyle birlikte serbestçe otururdu. Abdulmuttalib, sofrada Peygamberimizi yanına alır veya dizine oturtur, yemeklerin en iyisini ve tatlısını ona yedirirdi. Peygamberimiz gelmeden oturup yemek yemez, onun gelmesini beklerdi.

Peygamberimizin edeb ve terbiyesine çok dikkat ederdi. Abdulmuttalib, öleceği sırada, Peygamberimizi amcası Ebû Tâlib'e bıraktı ve ona iyi bakmalarını vasiyet etti. Peygamberimiz o zaman sekiz yaşında idi. Gerek Ebû Tâlib ve gerek zevcesi Fâtıma Hatun, Peygamberimize çok iyi baktılar. Onu, öz çocuklarından üstün tuttular. Peygamberimiz onlardan gördüğü iyiliği hiç unutmamıştır.

PEYGAMBERİMİZİN ŞAM SEYAHATİ

Peygamberimiz, on iki yaşında iken amcası Ebû Tâlib'in yanında ticaret kervanıyla Şam'a (Busrâ'ya) gitti. Orada Râhib Bahîrâ ile karşılaştılar. Bahîrâ, Tevrat ve İncil'de ismi ve sıfatları yazılı ahir zaman peygamberinin alâmetlerini Peygamberimizde buldu. Onu, hemen Mekke'ye geri götürmesini ve Yahûdîlerin sû-i kasdinden korumasını Ebû Tâlib'e tavsiye etti.

PEYGAMBERİMİZİN ÜSTÜN MEZİYETLERİ

Ebû Tâlib, Peygamberimize, gerçekten güzel bir vasilik ve hamilik yapmakta, onu cahiliye çağının kötülüklerine bulaştırmamak için olanca titizliği göstermekte idi. Zaten, Yüce Allah da onu her türlü kötülüklerden nefret duyacak bir tabiatta yaratmıştı.

Peygamberimiz, hiçbir zaman putlara tapmadığı gibi içki de içmemiştir.

Peygamberimiz, ergenlik çağına bastığı zaman, akıl ve zekâsının üstünlüğü, huyunun güzelliği ile herkesin dikkatini çekmiş bulunuyordu. Doğrulukta, eminlik ve güvenilirlikte parmakla gösteriliyor, seviliyor ve sayılıyordu. Yağmacılığın, zulmün, her çeşit ahlâksızlığın önlenmesi için Mekke'de kurulan ve tarihte Hılfü'l-Fudûl diye anılan derneğe genç yaşında üye oldu.

PEYGAMBERİMİZİN HZ. HATİCE İLE EVLENİŞİ

Peygamberimiz yirmi beş yaşında iken, Kureyş'in zengin, asaletli ve dul kadınlarından Hz. Hatice ile evlendi. Peygamberimizin, Hz. Hatice'den dört kızı ile iki oğlu doğdu.

PEYGAMBERİMİZİN HAKEMLİĞİ

Peygamberimiz otuz beş yaşında bulunduğu sırada Kâ'be'nin onarılmasına başlanmıştı. Hacerü'l-Esved'i yerine koyma işinde Kureyş ululları arasında çetin bir anlaşmazlık çıktı. Peygamberimiz, hakem sıfatıyla hemen Hacerü'l-Esved'i bir yaygı üzerine koydu. Yaygının dört ucunu kabile temsilcilerine tutturdu. Onu, konulacak yerine kadar taşıttıktan sonra eliyle alıp yerine yerleştirdi. Peygamberimizin, herkesi tatmin ve hoşnut eden bu hakîmâne hareketi, kendisi hakkında derin takdir ve hayranlık duyguları uyandırdı.

PEYGAMBERLİKTEN ÖNCEKİ BAZI OLAYLAR

Peygamberimiz, otuz sekiz yaşında iken, Mekke'de birtakım ışıklar, parıltılar görüldü. Acayip sesler duyuldu. Fakat bunların ne olduklarına, neden ileri geldiklerine akıl erdirilemedi.

Peygamberimiz, otuz dokuz yaşında iken, olduğu gibi çıkan sadık rü'yâlar görmeğe başladı. Gündüz vuku' bulacak hâdiseler, uyurla uyanıklılık arasında Peygamberimize gösteriliyordu. Bu hâl, altı ay kadar devam etti. Bundan sonra, kendilerinde; şehirlerden, insanlardan, evlerden barklardan uzaklaşmak, Mekke'nin dağ aralarındaki kuytularına çekilmek, vadilerin derinliklerine dalmak arzusu uyandı. Mekke'ye üç mil uzaklıkta bulunan Hirâ (Nûr) dağındaki mağara, onun durağı oldu.

PEYGAMBERLİK

Peygamberimiz, kırkıncı yaşında bulunduğu sırada, Mîlâdî 611 yılı Şubatına rastlayan Ramazan ayının 15-16'ncı Cumartesi ve Pazar gecelerinde Cebrâil ismindeki vahiy meleğinin, "*Ey Muhammed! Sen, Allah'ın Resûlüsün!*" dediğini ve evine dönünceye kadar, yanından geçtiği her taşın, her ağacın, "*Esselâmü aleyke yâ Resûlâllah!*" diyerek kendisini selamladığını işitti.

17 Ramazan Pazartesi gecesi seher vakti, Hirâ'nın derin sessizliği içinde vahiy meleği Cebrâil, en güzel bir insan şekline girmiş, güzel kokular sürünmüş olarak

Peygamberimize tekrar göründü ve Alâk Sûresinin 1-5'inci âyetlerini tebliğ etti. İslam şeriatından abdest almayı ve namaz kılmayı da öğretti.

PEYGAMBERİMİZİ İLK TASDİK EDENLER

Peygamberimiz, peygamberliğini ilk önce en güvendiği insanlara açtı. Kadınlardan Hz. Hatîce, hür ve yetişkin erkeklerden Hz. Ebû Bekir, çocuklardan Hz. Ali, azatlı kölelerden Zeyd b. Hârise, kölelerden de Bilâl-i Habeşî herkesten önce, Peygamberimize iman etmek mutluluğuna erdi.

Hz. Ebû Bekir'in himmet ve gayretiyle Hz. Osman, Zübeyr b. Avvâm, Abdurrahman b. Avf, Sâ'd b. Ebî Vakkas, Talha b. Ubeydullah... Müslüman oldular. Bunlar, Müslümanlığı kabûlde, namaz kılmakta, Peygamberimizi ve ona Allah'tan geleni tasdikte herkesi geçtiler.

PEYGAMBERİMİZİN İSLÂM DÎNİ'Nİ AÇIKLAMASI

Peygamberimiz, ilk önce halkı İslam Dîni'ne gizlice davete ve putperestlikten ayırmaya çalıştı. Kendisine, gençlerle halkın zaîf ve fakir olanları iman etti ve iman edenlerin de sayısı günden güne arttı. Üç yıl, bu şekilde bitti. Yüce Allah;

"*Sen, ilkin, en yakın hısım ve akrabanı âhiret azabıyla korkut!*" (Şuarâ: 214) buyurunca, Peygamberimiz, yakınlarını evinde iki kere topladı. Allah'tan aldığı emri ikincisinde onlara açıkladı. Birincisinde olduğu gibi, yine amcası Ebû Leheb'in sert ve çirkin müdahalesiyle karşılaştı. Bundan sonra Peygamberimiz, Safâ tepeciğinden Kureyş kabilesinin bütün kollarına seslenip peygamberliğini ilan etti. Bu da yine amcası Ebû Leheb'in bağırıp çağırmaları ve taş savurmalarıyla sona erdi.

MÜŞRİKLERİN, İSLÂMİYET'İ ÖNLEME ÇABALAMALARI

"*Emrolunduğun şeyleri açıkla! Müşriklerden yüz çevir!*" (Hicr: 94) mealli âyet nâzil olunca, Peygamberimiz, Kureyş müşriklerinin putlara tapmalarını yerdi. Kendilerinin Cehennem'e gireceklerini açıkladı. Müşrikler bunu, dinlerine hakaret sayarak açıktan düşmanlığa ve fırsat buldukça Müslümanları ezmeye başladılar.

Müşriklerin ileri gelenleri, yeğenini öğütlemesi ve İslam davasından vazgeçirmesi için, Ebû Tâlib'e birkaç kere başvurdular. En sonunda onu tehdit ettiler. Durumun gergin ve tehlikeli bir safhaya girdiğini görünce, Ebû Tâlip, bütün yakınlarını topladı. Durumu anlattı. Peygamberimize yardım hususunda onları birleşmeye davet etti.

Kureyş müşrikleri, gerek hac mevsiminde, gerek başka zamanlarda Mekke'ye gelen kabilelerin Peygamberimizle görüşmelerinden çok endişelenmekteydiler. Bu yolda birtakım tedbirlere başvurdular. Peygamberimiz hakkında "Kâhindir!", "Şâirdir!", "Yalancıdır!"... diyerek yaygaralar kopardılar. Fakat, yaygaralarına kimsenin pek kulak asmadığını gördüler.

MÜSLÜMANLARIN MEKKE'DEN AYRILMAYA VE DAĞILMAYA BAŞLAMALARI

Müslümanlık dairesi, her gün biraz daha genişlemekte, bununla beraber

müşriklerin türlü işkenceleri altında kıvranan Müslümanların sayısı da günden güne artmakta idi.

Hz. Hamza ile Hz. Ömer'in Müslüman olmaları, Müslümanlara biraz ferahlık sağlamıştı. Peygamberimiz, Habeşistan'a hicret etmelerini Müslümanlara tavsiye etmişti. Dört kadınla on iki erkekten mürekkep ilk muhacir kafilesi Mekke'yi gizlice terk ettiler. Bunu, doksan kişilik ikinci muhacir kafilesi takip etti.

Hz. Ebû Bekir de bir gün, Mekke'yi terk etmek zorunda kaldı. Fakat, yolda rastladığı Kare Oymağı Reisi, kendisini geri çevirdi ve "Ebû Bekir gibi bir zat yurdundan tedirgin edilir mi?!" diyerek müşriklere çıkıştı.

HÂŞİM OĞULLARINA VE MÜSLÜMANLARA KARŞI ALINAN SIKI TEDBİRLER

Yedinci yılda bütün Mekkeli müşrikler; Peygamberimizi koruyan, tutan Hâşim oğullarıyla akrabalığı, alışverişi... kesmek üzere bir sözleşme ve andlaşma yazıp Kâ'be'ye astılar. Bunun üzerine Ebû Tâlib, Hâşim oğullarını kendi mahallesinde toplamak, güç birliği yapmak zorunda kaldı.

Kureyş müşrikleri, Ebû Tâlib mahallesine hiçbir gıda maddesi sokmamak için ellerinden geleni yaptılar. Hâşim oğulları, kapandıkları mahallede üç yıl mahrumiyetin her çeşidine katlandılar.

Ebu'l-Bahterî, Mut'im, Zem'a, Hişâm... gibi bazı kişiler insafa gelerek —Ebû Cehil'in bütün çabalamalarına ve direnmelerine rağmen— bir gün, Kâ'be'de asılı andlaşmayı indirip yırttılar ve Hâşim oğullarıyla Müslümanları muhasaradan kurtardılar.

EBÛ TÂLİB'LE HZ. HATİCE'NİN VEFATI

Kureyş müşriklerinin muhasarasından kurtuldukları sıralarda, önce Ebû Tâlib, sonra da Hz. Hatice vefat etti. Peygamberimiz, bu iki aziz varlıktan mahrum kaldı. Onuncu yıl, kendisi için bir hüzün ve keder yılı oldu.

TÂİF GEZİNTİSİ VE Mİ'RÂC MU'CİZESİ

Ebû Tâlib'le Hz. Hatice'nin vefatından sonra müşrikler Peygamberimize işkenceyi artırdılar. Bunun üzerine Peygamberimiz, evlâtlığı Zeyd'i yanına alarak Tâif'e kadar bir gezinti yaptı. Ne yazık ki Tâifliler, onun Hakk'a çağıran sesine kulak asmadıktan başka, Tâif'te dinlenmesine de müsaade etmediler. Türlü işkencelerle Tâif'ten uzaklaştırdılar. Peygamberimiz, üzüntüler içinde Mekke'ye döndü.

O sıralarda İlahî âyet ve mucizelerden bazıları kendisine gösterilmek ve vahyedilecek şeyler vahyedilmek üzere Peygamberimiz bir gece Mekke'den Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya götürüldü ve oradan da göklere çıkarıldı. Namazın beş vakitte edâsı da bu Mi'râc gecesinde farz kılındı.

AKABE BÎATLARI

Medîneli Hazreçlilerden Mekke'ye gelen altı kişi, Peygamberimizle yakından ilgilendiler ve Müslüman oldular. Bunlar, Medîne'ye dönünce, İslamiyet'i yaymaya çalıştılar.

On birinci yılda Medînelilerden on iki kişi daha gelip Müslüman oldu. Bunu, on üçüncü yılda yetmiş üç erkekle iki kadından mürekkep Medînelilerin Akabe'de geceleyin Peygamberimizle yaptıkları biat takip etti. Bu yeni Müslümanlar, Peygamberimizin Medîne'ye gelmesini istediler. Medîne'ye geldiği takdirde kendisini, canla başla koruyacaklarına söz verdiler ve and içtiler.

SÛ-İ KASD VE HİCRET

Peygamberimiz, bütün güçlüklere, tehlikelere göğüs gererek peygamberliğinin on üç yılını Mekke'de tamamlamak üzere bulunuyordu. Mekkeli Müslümanlardan bir kısmı Habeşistan'a, bir kısmı da Medîne'ye ve başka yerlere hicret etmişlerdi. Mekke'de Peygamberimizle birkaç sahâbîsinden başka kimse kalmamıştı.

Hz. Ebû Bekir, müşriklerin ansızın bir baskın yapmalarından korkuyor, Peygamberimizin Medîne'ye hicret etmesini istiyordu. Fakat Peygamberimiz, bu hususta Allah'tan henüz bir emir almadığını söylüyordu. Bu sırada müşrikler, gizli bir toplantı yaptılar. Utbe, Şeybe, Ebû Süfyân, Tuayme, Cübeyr veya Habîb, Hâris, Nadr, Ebü'l-Bahterî, Zem'a, Hakîm, Ebû Cehil, Nübeyh, Münebbih, Ümeyye gibi müşrik ulularından on dördünün katıldığı bu toplantıda, Peygamberimizin hapse konulması, sürgün edilmesi... gibi görüşler ileri sürüldü. Ebû Cehil'in, her kabileden birer delikanlı seçilerek Peygamberimizin bunlar tarafından vurulup hayatına son verilmesi yolundaki teklifi ittifakla kabûl edildi ve hemen cellâtlar hazırlandı. Peygamberimiz de o gece Mekke'den çıkma emrini aldı. Yatağında Hz. Ali'yi bırakarak Hz. Ebû Bekir'le birlikte geceleyin Sevr mağarasına gidip girdi.

Peygamberimizin evini saran ve tan yerinin ağarmasını bekleyen cellâtlar —aralarında Ebû Cehil gibi azılı müşrikler de bulunduğu halde— uyuyakaldılar. Uyandıkları zaman ellerinin boşa çıktığını gördüler. Köşeleri bucakları aramaya, taramaya koyuldular. Peygamberimizi veya Hz. Ebû Bekir'i bulana yüzer deve vereceklerini va'd ve ilan ettiler. Arayıcılardan bir topluluk, iz süre süre, Peygamberimizle arkadaşının gizlendikleri mağaranın önüne kadar geldi. Hz. Ebû Bekir, telaşlandı ve yavaşça, "Yâ Resûlâllah! Onlardan biri eğilip de ayaklarının dibinden bir bakıverse bizi görür!" dedi. Peygamberimiz, "*Tasalanma! Allah, bizimledir!*" buyurdu. Yüce Allah, düşmanların yüzlerini oradan başka yönlere çevirince Hz. Ebû Bekir, şaşakaldı. Peygamberimiz, "*Ey Ebû Bekir! İki kişinin üçüncüsü Allah olursa, sen, akıbetin ne olacağını, yakalanacağımızı mı sanırdın?!*" dedi.

Peygamberimizle Hz. Ebû Bekir, Sevr mağarasında üç gün kaldılar. Dördüncü gün, sahil yolunu takip ederek Medîne'ye yöneldiler. Takipçilerden Sürâka, arkalarından yetişti. Fakat atı tekrar tekrar yere kapanınca, Peygamberimizden af ve emân dileyerek geri dönmek zorunda kaldı.

Peygamberimiz, 12 Rebîü'l-Evvel Pazartesi günü kuşluk vaktinde Medîne'nin Kubâ köyü eşrafından Külsum b. Hidm'in evine indi. Peygamberimiz, on dört gün sonra, Medînelilerin coşkun sevgi ve saygı tezahürleri arasında Medîne'ye girip Ebû Eyyûb Hâlid b. Zeyd'in evine indi. Orada yedi ay kaldı.

PEYGAMBERİMİZİN MEDİNE'DEKİ İCRAATI

Peygamberimiz, Medîne'de bugünkü Mescidini yaptırdı. Mekkeli muhacirlerle Medîneli Müslümanları birbirlerine kardeş yaparak sımsıkı bağladı. Bundan sonra, Müslüman olan olmayan Medîne halkını, bir yazı ile birleştiren esaslarla Medîne İslam Devletini kurdu.

Mekkeli müşrikler; Medîne'deki münafıklarla müşrik ve Yahudileri Peygamberimiz aleyhine kışkırtmaktan geri durmamakta, Medîne otlağından Müslümanların develerini sürdürecek derecede ileri gitmekte idiler. Peygamberimiz, Mekkeli müşriklerin ansızın bir baskınına uğramak ihtimalini göz önünde tutarak geceleri devriye gezdi ve gezdirdi. Ayrıca, bazı ihtiyat tedbirleri de aldı.

Bu cümleden olmak üzere müşriklerin Suriye'ye giden ticaret yollarını kapadı. Maksadı, onları sulha zorlamak ve yanaştırmaktı. Medîne çevresindeki oymakların Mekkeli müşriklerin tarafını tutmalarını önlemek maksadıyla da onlarla anlaşmalar yaptı.

BEDİR SAVAŞI

Peygamberimiz, Mekkeli müşriklerin hareketlerini gözetlemek üzere Abdullah b. Cahş'ın kumandası altında Mekke'ye on iki kişilik bir keşif kolu yollamıştı. Bunlar, Suriye'den dönen müşriklerden iki kişiyi öldürdüler. Birkaçını da yakalayıp Medîne'ye getirdiler. Peygamberimiz, kan dökme işine üzüldü ve "Bunu size kim emretti?!" diyerek kumandanı sorguya çekti. Müşrikler, kan dökülmesini fırsat bilerek bütün kabileleri Peygamberimiz ve Müslümanlar aleyhine ayaklandırdılar. O sırada Suriye'den ticaret kervanları da dönmekte idi. Müşrikler, bu kervanı koruma bahanesiyle bin kişilik bir kuvvet topladılar, Utbe b. Rebîa'nın kumandası altında acele yola çıktılar. Peygamberimiz de ashabıyla görüşüp konuştuktan sonra hicretin ikinci yılı Ramazan ayında üç yüz on üç-on dört kişilik bir kuvvetle Bedir'e doğru hareket etti. Bedir'de müşriklerle çarpışıp yetmiş kişi öldürmek ve yetmiş kişi esir almak suretiyle onları ağır bir hezimete uğrattı.

UHUD SAVAŞI

Hicretin üçüncü yılında müşrikler, Bedir hezimetinin öcünü almak maksadıyla üç bin kişilik büyük bir kuvvetle Medîne üzerine yürüdüler. Peygamberimiz, cumartesi günü Uhud'da 600-650 kişilik mütevazı kuvvetiyle, müşrikleri bozguna uğrattı. Fakat, İslam okçularının yerlerini bırakarak ganimet toplamaya koyulmaları, müşrik süvarilerinin Müslümanları arkadan vurmalarına, kazanılmış olan zaferin elden gitmesine ve birçok kahraman Müslümanların şehid düşmelerine sebep oldu.

ÇEŞİTLİ OLAY VE SAVAŞLAR

İslamiyet yayıldıkça, İslam düşmanlarının da çeşidi ve sayıları artmakta idi. Önceleri, yalnız Kureyş müşrikleriyle uğraşılırken, sonraları her yerde herkesle uğraşmak gerekiyordu.

Hicretin dördüncü yılında Maûne kuyusu ve Reci' suyu mevkilerinde tüyler ürpertici hâdiseler vuku' buldu. Birçok masum ve mazlum Müslümanlar şehîd

edildi.

Hicretin beşinci yılında baş münafık Abdullah b. Übeyy, “Size, iki bin kişi bulurum!” diyerek Benî Nadîrleri, Peygamberimizin aleyhine ayaklandırdı. Peygamberimiz, hemen bu azgınları kuşattı ve yurtlarından dışarı attı. Benî Nadîr’in Reîsi, Mekke’ye gitti. Yaptığı propagandalarla müşriklerin yirmi dört bin kişilik muazzam bir kuvvetle Medîne üzerine yürümelerini sağladı. Böylece, Hendek savaşı vuku’ buldu.

Benî Kurayza Yahudileri de bu nazik ve tehlikeli zamanda —Müslümanlarla aralarında mevcut— andlaşmayı tanımadıklarını açıkladılar. Mekkeli müşrikler, bir ay kadar uğraştıktan sonra, hiçbir başarı elde edemeden dönüp gitmek zorunda kaldılar. Bunun üzerine Peygamberimiz, Benî Kurayza Yahudilerini cezalandırmak için bir ay muhasara etti. En sonunda teslim oldular ve Tevrat’ın hıyanete verdiği cezaya çarpıldılar.

HUDEYBİYE MUSÂLEHASI

Hicretin altıncı yılında Kâ’be’yi tavaf için 1400 kişilik bir kafile ile Mekke’ye gidildi. Peygamberimiz, Hudeybiye mevkiine varınca, Huzâalı bir zatı müşriklere gönderdi. Kâ’be’yi tavaf için müsaade istedi. Uzun uzadıya direnmelerden sonra Hudeybiye Musâlehası yapılarak geri dönüldü. Hudeybiye andlaşması, aradaki gerginliği kaldırınca, Mekke ile Medîne arasında temaslar başladı. İslamiyet, müşrikleri yavaş yavaş kendisine çekti. Yeni yeni mensuplar kazandı. Hâlid b. Velîd, Amr b. Âs... gibi sayılı kişiler, kendiliklerinden Medîne’ye gelip Müslüman oldular.

PEYGAMBERİMİZİN, HÜKÜMDARLARI İSLÂMİYET’E DAVETİ

Peygamberimiz, bu yıl içinde Rum İmparatoru Herakliyus’a, Acem Şâhı Perviz’e, Habeş Necâşîsine, Mısır Hükümdârına... mektuplar göndererek onları İslamiyet’e davet etti.

HAYBER’İN FETHİ

Hayberliler, zaman zaman, Medîne’de ve çevresindeki İslam düşmanlarına yataklık ve desteklik yapmaktan geri durmamakta idiler. Peygamberimiz, hicretin yedinci yılında bin altı yüz kişilik bir kuvvetle Hayber üzerine yürüdü. Bir hafta muhasaradan sonra Hayber’i fethetti.

RUMLARLA SAVAŞ

Peygamberimiz, hicretin sekizinci yılında üç bin kişilik bir kuvvetle Zeyd’i, Busrâ Emîri Şurahbil’i te’dîbe gönderdi. Şurahbil, bunu haber alınca, durumu Rum Kayzerine bildirdi. O da Müslümanların karşısına yüz bin kişilik bir kuvvet çıkardı. Müslümanlar, kahramanca çarpıştılar, şehîd oldular. Fakat, Rumların da gözlerini korkuttular. Onları, dönüp gitmek zorunda bıraktılar.

MEKKE’NİN FETHİ

Peygamberimiz, Hudeybiye musâlehasına dayanarak, Huzâa kabîlesiyle, müşrikler de Benî Bekir kabilesiyle ittifak yapmışlardı. Benî Bekir kabilesi,

kendilerinden bir kişinin öldürülmesini fırsat bilerek Huzâîlere saldırdı. Mekkeli müşrikler de gizlice yaptıkları yardımlarla Benî Bekr'in Huzâîleri yenmelerini sağladılar. Huzâîler, kaça kaça Kâ'be'ye gelip sığındılar. Kâ'be'de kan dökmek, eskiden beri yasaklanmış ve herkes buna riayet zorunda bulunmuş olmasına rağmen, Benî Bekr, bu yasağı dinlemeyerek Kâ'be'nin harîminde Huzâîleri ezdiler. Böylece, hem mukaddes bir yasak, hem de Hudeybiye andlaşması çiğnenmiş oldu.

Huzâîlerden kırk kişilik bir topluluk, Medîne'ye gelerek durumu, Peygamberimize anlattılar. Peygamberimiz müşriklere, "Ya ölen Huzâîlerin diyetini ödeyiniz, yahut Benî Bekr'le aranızdaki ittifaka son veriniz. Eğer böyle yapmazsanız, aramızdaki Hudeybiye andlaşmasının hükmü kalmamış olur!" diyerek haber gönderdi. Mekkeli müşrikler, bu teklif karşısında önce, hırçınlaştılar ve savaşmak istediler. Fakat sonradan işi tatlıya bağlamaya çalıştılar. Ebû Süfyan'ın bu yolda Medîne'de yaptığı temasları semeresiz kaldı.

Peygamberimiz, on bin kişilik bir kuvvetle Mekke üzerine yürüdü. Müşriklerin bu kuvvete karşı koyacak ne kuvvetleri, ne de cesaretleri vardı. Peygamberimiz, Mekke'ye girdi. Kâ'be'yi tavaf etti. "*Hak geldi, bâtıl yok oldu. Çünkü bâtıl, yok olmağa mahkûmdur.*" manasına gelen âyeti okuyarak Kâ'be'yi putlardan temizledi. Orada toplanan Mekkelilere mühim bir hutbe irad etti. Bu hitabesinde; Allah'tan başka mabut bulunmadığını, Allah'ın kendisine yardım ederek düşmanlara galip getirdiğini, böylece va'dini yerine getirdiğini açıkladı. Bütün kurulmaların, gururlanmaların, geçmiş kan davalarının boş ve hükümsüz olduğunu, Kâ'be'ye, Hacca ait hizmetlerin eskiden olduğu gibi yine devam edeceğini bildirdi. Cahiliyet gururu ile avunmanın, geçmişlerle kuru kuru övünmenin yerinde olmadığını, bütün insanların Hz. Âdem soyundan geldiğini, onun da topraktan yaratıldığını söyledi. "*Ey insanlar! Biz sizi, bir erkekle bir dişiden yarattık. Tanışasınız diye oymaklara ayırdık. Sizin Allah katında en şerefliniz, O'ndan en çok sakınanınızdır." manasındaki âyetleri okudu. Sonra da, "Ey Kureyş topluluğu! Hakkınızda ne yapacağımı sanıyorsunuz?*" diye sordu. "İyilik yapacağını sanıyoruz. Sen, çok keremkâr bir kardeşsin ve keremkâr bir kardeş oğlusun!" dediler.

Peygamberimiz, "*Gidiniz, hepiniz hür ve serbestsiniz!*" dedi.

HUNEYN SAVAŞI

Mekke'nin fethi, Hevâzin ile Sakîf'i ürkütmüştü. Bir gün bunlar birleşerek Müslümanlara karşı harekete geçtiler. Peygamberimiz, on iki bin kişilik bir kuvvetle Huneyn'de onlarla çarpıştı.

TEBÜK SEFERİ VE HAC

Hicretin dokuzuncu yılında da otuz bin kişilik bir kuvvetle Tebük'e kadar gidildi. Peygamberimiz, yine bu yıl içinde Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ali'nin idaresinde Müslümanlara Hac yaptırdı.

PEYGAMBERİMİZİN VEDA HACCI VE VEFATI

Peygamberimiz, hicretin onuncu yılında, yüz bini aşan İslam cemaatinin başında Mekke'ye gidip Vedâ Haccını yaptı. Orada mühim hutbeler irad etti ve

Müslümanlarla vedalaştı.

Peygamberimiz, hicretin on birinci yılı Rebîü'l-Evvel ayının başlarında rahatsızlandı. 12 Rebîü'l-Evvel Pazartesi günü ağır ağır nefes almaya başladı. Kımıldayan dudakları arasından, "*Namaza! Namaza! Kölelerin de haklarına çok dikkat ve riayet ediniz!*" dediği işitildi. Bir ara, şehadet parmağını yukarı doğru dikti, "*Refîk-ı A'lâ'ya!*" diyerek mübarek ruhunu Mevlâ'sına teslim etti.

İlahî vahye mazhar olduktan sonra on üç yıl Mekke'de, on yıl da Medîne'de Allâh'ın ve insanlığın hizmetine vakfolunan tertemiz bir hayat böylece sona erdi.

PEYGAMBERİMİZİN ŞEKİL VE ŞEMÂİLİ

Peygamberimiz, uzuna yakın orta boylu idi. Ne şişman, ne de zayıftı. Sıkı etli idi. Peygamberimizin karnı ve göğsü bir seviyede idi. Çıkık değildi. Göğsü, sırtı ve iki küreğinin arası enli, Peygamberler Hâtemi olduğu, sırtındaki Peygamberlik Hâteminden belli idi.

Omuzları, dizleri ve bilekleri iri kemikli idi. Bilek kemikleri uzun, el ayaları genişti. El ve ayak parmakları kalınca ve uzunca, ayakları hafif etli idi. Elleri ipek ve pamuk gibi yumuşaktı. Bütün uzuvları düzgündü. Vücudu kıllı değildi. Yalnız omuz başlarında ve pazularında biraz kıllar vardı. Başı büyükçe idi. Saçı ne düz, ne de kıvırcıktı. Hafif dalgalı idi. Saçı kendiliğinden ikiye ayrılıp yanlarına dökülürse onları birleştirmezdi. Birleştikleri zaman da ayırmaz, oldukları gibi bırakırdı. Saçını uzattığı zaman kulak memelerini aşardı. Alnı açık ve genişti. Kaşları uzun ve kavisli idi. Kaşlarının ucu ince, araları çok yakındı. Fakat çatık değildi. İki kaşının arasında bir damar vardı ki gazaplı zamanında kabarır ve görünürdü. Yanakları düzdü. Yüzü yuvarlak değildi. Ay gibi parlardı. Ağzı tabii bir büyüklükte idi. Dişleri seyrekçe idi. İnci dâneleri gibi parlardı. Boynu uzunca ve gümüş gibi aktı. Teni kırmızıyla karışık beyazdı. Teni ve elleri misk gibi kokardı. Gözleri büyükçe ve göz bebeklerinin karası pek kara idi. Gözlerinin akında ve karasında kırmızılık vardı. Kirpikleri sık ve uzundu. Burnunun iki kaş arasındaki başlangıç noktası yüksekçe ve ucu ince idi. Sakalı sıktı. Son zamanlarda sakalında yirmi kadar ak tel vardı.

Peygamberimiz yürürken ayağını sürümezdi. Adımlarını canlı ve uzun atar, yüksekten iner gibi önüne doğru eğilirdi. Bakmak istediği zaman, bakacağı tarafa tamamıyla dönerek bakar, etrafına gelişigüzel bakınmazdı. Peygamberimizi birden bire görenler, onun manevi vakar ve heybetinden sarsılırlar, yakından tanıyınca da ona en derin sevgi ve saygıyla bağlanırlardı.

Peygamberimizi anlatmak isteyen kişi, "Ben, ne ondan önce, ne de sonra onun bir benzerini daha görmedim!" demekten kendisini alamazdı.

Yer gök durdukça ona ve onun sevdiklerine selâmlar olsun!

KAYNAKLAR

İbn-i Abdilberr, İstîâb, c. 1.
Belâzürî, Ensâbü'l-Eşrâf, c. 1.
Diyarbekrî, Hamîs, c. 1-2.
İbn-i Esîr, El-Kâmil, c. 1-2.
İbn-i Haldûn, Târih, c. 2.

İbn-i Hazm, Cevâmiü's-Sîre.
İbn-i İshak, İbn-i Hişâm, Sîre, c. 1-4.
İbn-i Sâ'd, Tabakât, c. 1-2.
İbn-i Seyyid, Uyûnü'l-Eser, c. 1-2.
Taberî, Târih, c. 1-3.
Vâkıdî, Megazî.
Zehebî, Târihul-İslam, c. 1.
Halebî, İnsânü'l-Uyûn, c. 1-3.

PEYGAMBERİMİZ HAZRET-İ MUHAMMED'İN AHLÂKI

Lütfi DOĞAN

Diyanet İşleri Başkan V.

İnsanı, kemâle eriştiren en üstün vasıflardan biri de şüphesiz ki, onun güzel ahlâkıdır. Bir kimsenin ahlâkı, ne ölçüde güzel ise, o kimsenin insanî kemâlinin de o derece tam ve mükemmel olacağı tabiidir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed, ahlâk-ı hamîde itibarıyla insanların en güzeli idi. Onun ahlâkındaki yükseklik, akl-ı selîm ve fazilet sahibi her insan için en ideal örnek idi. Çünkü Cenâb-ı Hak, Hz. Muhammed'i yaratılmışların ekmeli olarak yaratmış, beşer için erişilmesi mümkün olan en üstün rütbeyi ona bahşetmiş, onu bütün peygamberlerin sonu ve en mükemmeli kılmıştır. Böyle olmasına rağmen o, Cenâb-ı Hakk'a yaptığı dualarda kendisinin ahlâkın en güzeline eriştirilmesini ister, "*Yâ Rab, benim sûretimi, şeklimi güzel yarattığın gibi ahlâkımı, sîretimi de güzelleştir.*"[1] diye dua ederdi. Allahu Teâlâ, Resûlü'nün gönülden gelen dualarını kabûl buyurmuş, ona ahlâkın en büyük ve en üstün rütbesini vermiştir.

Dünya hayatında insanlar tarafından meydana getirilen işler, bırakılan eserler, bir bakıma ahlâkın bir neticesidir. Bu işleri, eserleri meydana getiren insanların ahlâkı, ne derece mükemmel ise, yaptıkları işler, meydana getirdikleri eserler de o derece büyük olmuştur. En büyük insan olan Hz. Muhammed de en muazzam inkılâbı vücuda getirmiştir. O, en büyük ve en üstün ahlâka sahip olduğu için meydana getirdiği bu muazzam inkılâb, 14 asırdan beri iyilik ve fazilette insanlığa ışık tutmuş, her devirde milyonlarca insanın kalbine ve vicdanına hâkim olmuştur. Dünyanın sonuna kadar da böyle devam edecektir.

İlmî gerçeklere vukuf hâsıl edildiği ölçüde, Hz. Peygamberin insanlığa hediye ettiği prensiplerin beşer için ne kadar hayatî önem taşıdığı; ayrıca yaşadığı ve insanlığa telkîn ettiği ahlâk esaslarının ne kadar yüksek ve metin olduğu açık olarak görülür.

Büyüklerin ahlâkının öğrenilmesi, onların büyüklüklerinin hangi vasıflardan dolayı olduğunun ve zafere erişmiş olmalarının sebeplerinin bilinmesi, fertlere olduğu kadar cemiyetlere de büyük ölçüde muvaffakiyet kazandırır. Böyle bir bilgi, insanlara mâruz kaldıkları veya kalacakları ruhî ve içtimaî huzursuzluklardan kolayca kurtulmaları için ışık tutar. Hz. Muhammed ise, büyük insanların en büyüğü ve Cenâb-ı Hakk'ın son peygamberidir.[2] Onun üstün ahlâkında, yüksek şahsiyetinde mü'minler için olduğu kadar bütün cemiyetler için de en güzel örnek vardır. Kur'an-ı Kerim'in müteaddit yerlerinde bu husus açık olarak ifade buyurulmuştur.[3]

KUR'AN'IN ÖĞRETTİĞİ AHLÂK

Hz. Muhammed'in ahlâkı, Kur'an'dan ibaret idi. Çünkü Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'i ona indirmiş ve Resûlünü Kur'an ahlâkıyla terbiye etmiş idi. Hz. Peygamberin ahlâk ve yaşayışı onun zevce-i muhteremesi Hz. Âişe'den sorulduğu zaman, "Siz Kur'an okumuyor musunuz? Onun ahlâkı Kur'an'dan ibaret idi."[4] cevabını vermiştir.

Hayatının her yönü ile insanlığa örnek olması gereken ve âlemlere rahmet olmak üzere gönderilen bir zatın, ahlâkın en büyüğüne sahip olması zaruridir. Bunun içindir ki, Cenâb-ı Hak, Resûl-i Ekrem'i Kur'an-ı Kerim ahlâkı ile terbiye ettiği gibi insanlara da onun yüksek ahlâkıyla ahlâklanmalarını buyurmuştur. Hz.

Peygamberin takip ettiği ahlâk düsturlarının tamamını burada zikretmeye imkân yoktur. Çünkü, Kur'an'ın hemen her âyetinde ahlâka dair emir veya işaretler mevcuttur. Hz. Peygamberin tatbik buyurduğu ahlâkî düsturları gösteren âyet-i celîlelerden birkaçının meali buraya alınmakla yetinilmiştir:

1- "Affa sarıl, ma'rûfu (iyiliği) emret, cahillerden yüz çevir."[5]

2- "*Şüphesiz ki Allah, adaletle, ihsan ile ve yakın akrabalara vergili olmakla emreder; her çeşit iş ve sözlerin kötüsünden, fena olan şeylerden ve haksızlıktan men' eder.*"[6]

3- "*Bir de sana isabet eden şeylere karşı, sabret. Şüphesiz bu sabrın azmedilecek işlerdendir.*"[7]

4- "*Zannın çoğundan uzaklaşınız; çünkü zannın bazısı günahtır. Bir de birbirlerinizin gizli hâllerini araştırmayınız. Birbirinizi gıybet etmeyiniz.*"[8]

Ahlâkı, bu ve emsali düsturları yaşamaktan ibaret olan Hz. Peygamber, "Beni Rabbim terbiye ettiği için güzel terbiye etti."[9] sözleriyle bu gerçeği beyan etmiştir.

5- Ayrıca Peygamber olarak gönderilmesinin asıl gayesi mekârim-i ahlâkı tamamlamak olduğunu da çok sarîh olarak ifade buyurmuşlardır.[10]

Şüphesiz ki insanın kemâli, âlemin nizamı, cemiyet hayatının dirlik ve düzeni ancak ahlâk iledir.

HAZRET-İ MUHAMMED'İN SÖZLERİNDE VE İŞLERİNDEKİ ÂHENK

Hz. Peygamber, umuma telkin buyurduğu ahlâk esaslarını, kendisi bizzat ve en mükemmel surette yaşardı. Kur'an-ı Kerim'in tâbiriyle, Resûlullah bütün mü'minler için "Üsve-i Hasene = En güzel örnek" idi. Zaten Kur'an-ı Kerim'de, sözleriyle işleri arasında ahenk bulunmayan insanlar muâhaze edilmekte, böyle bir hareketin Cenâb-ı Hak indinde büyük mes'ûliyeti mûcip olduğu açık olarak bildirilmektedir. Meal olarak;

"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz? Yapamayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah indinde büyük bir gazaba sebep olmaktadır."[11] buyrulmuştur.

Ayrıca Cenâb-ı Hak, Hz. Peygamberin en üstün ahlâka sahip olduğunu Resûlullah'ın binlerce hasımlarına karşı kâinata ilan etmiş, Kur'an-ı Kerim'de meal olarak;

"Yâ Muhammed! Şüphesiz sen, ahlâkın en büyüğüne sahip bulunuyorsun."[12] buyurmuştur.

Ahlâkı bu kadar yüksek olan Hz. Muhammed, mü'minlere karşı çok şefkatli ve merhametli idi. Onların en küçük bir meşakkate mâruz kalmaları, kendisine çok güç gelirdi. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimizin bu durumu, Kur'an-ı Kerim'de meal olarak şöylece belirtilmektedir:

"Size kendinizden bir Resûl gelmiştir. Sizin meşakkate uğramanız ona ağır gelir. Size karşı çok şefkatlidir. Mü'minler hakkında çok re'fetli ve merhametlidir."[13]

Resûl-i Ekrem'in sözleriyle hayat tarzı arasındaki ahengi göstermek bakımından onun zevce-i muhteremesi Hz. Hatice'nin şu sözleri ne kadar câlib-i dikkattir:

"Yâ Muhammed! Cenâb-ı Hak hiçbir vakit seni mahcub etmeyecektir. Çünkü

sen akrabalık bağlarına hürmet ediyor, borçluların borcunu veriyor, fakirlere yardım ediyorsun. Misafirlere ikram ediyor, doğruları destekliyor ve muhtaçların ızdırabını gidermeye çalışıyorsun."[14]

HAZRET-İ MUHAMMED'İN RİSALETİNDEN ÖNCEKİ YAŞAYIŞI

Hz. Peygamber, 63 yıl yaşamış, 40 yaşında iken kendilerine Cenâb-ı Hak tarafından risalet görevi verilmiştir. Bu mübarek ömrün 23 yılı Peygamberlik vazifesini tebliğ ile mes'ud olmuştur.

Yıl sayısı itibariyle Resûl-i Ekrem Efendimizin ömrü, çok yaşayan insanların ömürleri kadar fazla olmamıştır. Fakat bu mes'ud ömür, her yönü ile çok bereketli ve bütün beşeriyet için kıyamete kadar baki kalacak lütufkâr eserler bırakması bakımından da çok feyizli olmuştur. Zaten insanların ömürleri yıl sayısıyla değil, o ömür içerisinde meydana getirilen büyük ve faydalı işlerle ölçülür. Hz. Muhammed ise ömrünün bütün senelerinde fazilet ve kemâlâtın en güzel örneği olmuştur. Harbde, sulhta, Cenâb-ı Hakk'a ibadette, insanları hayra davette, ailesi ve ashabı arasında, davaları halletmede, hâsılı hayatının bütün safhalarında ilim ve hikmetin, güzel ahlâkın örneği ve rehberi olmuştur.

Peygamberlik vazifesi gelmezden önceki yaşayış ve ahlâkına bir göz atılınca onu büyük bir istikbâlin beklemekte olduğunun kolaylıkla görülmesi mümkündü. Yaşayışı ve ahlâkî davranışları çok güzel olan Hz. Muhammed'in Peygamberlikten önceki hayatında bilhassa şu üç husus dikkat çekmekte idi:

1- Onun ruhundaki yücelik, ahlâkındaki üstünlük büyümeye başladığı andan itibaren kendisini gösteriyordu. Hiçbir suretle çevresinin te'sîrinde kalmamış, onların geleneklerinin hiçbirine iltifat etmemişti. Onların inanışlarından, dînî merâsimlerinden, putlara ta'zimlerinden ve kurbanlarından tamamıyla uzak kalmıştır. Büyümeye başladığı andan itibaren, putlara, o zamanki insanların okudukları müstehcen şiirlere karşı kendisinde nefret hissetmiş, kavminin âdetlerine hiç ilgi göstermemiştir. İki defa onların düğünlerine katılmak arzu etmiş, fakat başka sebepler zuhûru ile bunlara da katılmaktan kurtulduğunu beyan buyurmuştur.[15] Câhiliyet âdetlerinden daima uzak kaldığı gibi, tenhalarda bulunmak, yalnızlık ve bir de tefekkür ona çok sevdirilmiş idi. Zaten kâmil insanlarda durum böyledir.

الخل-وة

أَلِفَ النُّسْكَ وَالْعِبَادَةَ وَالْخَلْ وَةَ طِفْلًا وَهٰكَذَا النُّجَبَاءُ
وَإِذَا حَلَّتِ الْهِدَايَةُ قَلْبًا نَشَطَتْ فِي الْعِبَادَةِ الْأَعْضَاءُ

"O, daha çocuk iken ibadeti, halveti ve ruhunu pak tutmayı sevmişti. İşte büyüklerin durumu budur... Hidâyet nûru bir kalbe dolduğu zaman bütün azalar ibadet için hazır olur."

2- İkinci husus, onun sözlerindeki sadakati ve doğruluğudur.

Hz. Peygamberin dostlarıyla birlikte düşmanları da onun, insanların en doğru sözlüsü olduğuna şahadet etmişlerdir. Bilindiği gibi, Hz. Peygamber zamanında Mekkelilerin bir kısmı ticaret münasebetiyle Suriye'ye gelmişlerdi. O esnada

Suriye'de bulunan Doğu Roma İmparatoru Heraklius, Ebû Süfyân'ın da bulunduğu heyeti davet etmiş ve onlara hitaben, "Hz. Muhammed'i, tebligatına başlamadan önce yalancılıkla itham eder miydiniz?" tarzındaki sorusuna karşı, Ebû Süfyân, "Hayır" diye cevap verince, "İnsanlara karşı yalan sözden uzak kalan bir kimsenin Cenâb-ı Hakk'a yalan isnâd etmesi mümkün değildir." demiştir.[16]

Hz. Peygamberin en şiddetli hasımlarından olan Ebû Cehl'e bir şahıs;

— Yâ Ebe'l-Hakem, burada seninle benden başka kimse yoktur, bana işin doğrusunu açıkla! Muhammed doğru mudur, yoksa yalan mı söylüyor?

Ebû Cehl;

— Allah'a yemîn ederim ki, Muhammed sâdıktır. O, ömründe hiç yalan söylememiştir, cevabını vermiştir. Nitekim Hz. Peygamberin hasımlarının bu itiraflarına Kur'an-ı Kerim'de işaret edilmiş ve meal olarak;

"... Şüphesiz onlar seni yalanlamıyorlar (Yâ Muhammed), lâkin o zalimler, ancak Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar." buyurulmuştur.

3- Üçüncü hususiyet; Hz. Muhammed'in emaneti, özünün doğru olmasıdır. Câhiliyet âdetleri üzerine bulunmalarına rağmen Mekkeliler Hz. Peygamber'e "Muhammede'l-Emîn" demekte idiler. Bir kimse kıymetli bir eşyasının ziyanından endişe ettiği zaman çok kere onu Hz. Muhammed (s.a.s.)'e emanet ederdi. Çünkü onun sadakatinden ve emanetlere riayet etmesinden herkes emîn bulunuyordu. Resûl-i Ekrem'in gençlik çağında Kureyşliler tarafından Kâ'be tamir edildiği zaman aralarında vuku' bulan ihtilâfı halletmek üzere bulundukları yere ilk gelecek şahsı hakem kabûl etmeyi kararlaştırdılar. Buraya gelen ilk şahsın Hz. Muhammed olması onların tamamını sevindirdi. İşte Muhammede'l-Emîn geldi. Hepimiz onun hükmüne razıyız, diye memnunluk göstermişlerdi. Çünkü onun hakka bağlılığından, emanete riayetinden, adaletinden emin bulunuyorlardı.

Bunlar gösteriyor ki, Hz. Muhammed risâletinden önce de iyi ahlâkın ve doğruluğun müşahhas örneği idi. Onun ruhunun yüceliği, ahlâkının güzelliği, şeref ve fazileti, insanların kendisinin etrafında toplanması için kâfî idi. Kendisindeki hilm, tevâzu', afiv-kârlık ve sabır ile insanların gönüllerini fethetmişti. İlahî vahye mazhar olduktan sonra da hakkın meşalesiyle insaniyet âlemini aydınlatmış ve Cenâb-ı Hakk'ın methine mazhar olmuş idi.

Ahmed b. Hanbel Müsned'inde. اللَّهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي، فَأَحْسِنْ خُلُقِي

Ahzab Sûresi, Âyet: 40.
مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ

Aynı Sûre, Âyet: 21. لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ

Sünen-i Ebû Dâvud. إِنَّ خُلُقَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ الْقُرْآنَ

A'raf Sûresi, Âyet: 199. خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

Nahl Sûresi, Âyet: 90.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Lokman Sûresi, Âyet: 17. وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

Hucurat Sûresi, Âyet: 12.
اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ...

Câmiu’s-Sağîr, İbn-i Semânî. أَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

İbn-i Mâce. إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

Sâf Sûresi, Âyet: 2-3.
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ، كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ

Kalem Sûresi, Âyet: 4. وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

Tevbe Sûresi, Âyet: 128.
لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ.

Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Bedi’l-Halk.

Eş-Şifâ fî Târifi Hukûki’l-Mustafâ, Cilt: 1.
مَا هَمَمْتُ بِشَيْءٍ مِمَّا كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَعْمَلُونَ بِهِ غَيْرَ مَرَّتَيْنِ كُلَّ ذَٰلِكَ يَحُولُ اللَّهُ بَيْنِي وَبَيْنَ مَا أُرِيدُ مِنْ ذَٰلِكَ...

Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Bedi’l-Halk.